

ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ МИТНОГО ОРГАНУ

к.т.н. П.В. Пашко, О.Ф. Батушан, В.М. Літвінов
(подав проф. В.О. Прокопов)

Розглянуті питання організації правоохоронної діяльності митного органу на напрямку обробки інформаційних потоків. Обґрунтовані першочергові пропозиції, які забезпечуватимуть ефективну роботу як внутрішніх, так і прикордонних митниць.

На сучасному етапі розвитку правоохоронної діяльності митної системи України від підрозділів по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил чекають наступного:

- по - перше, надходження коштів до бюджету;
- по - друге, виявлення та попередження порушень митного законодавства;
- по - третє, створення дійового захисного бар'єру на шляху протиправної діяльності суб'єктів зовнішньо – економічної діяльності (ЗЕД);
- по –четверте, організації інформаційного забезпечення.

Надходження коштів до держбюджету є кінцевим наслідком роботи по виявленню та документуванню порушень митних правил, яке неможливе без **інформації** про факт їх скоєння.

Попередження порушень немислимо без отримання упереджувальної **інформації** про можливість їх скоєння.

Відомо, що в складі ЦРУ США працюють 90% аналітиків і лише 10% оперативних працівників. В митних органах – навпаки. Для максимального підвищення ефективності роботи митних органів необхідно кардинально змінити діяльність підрозділів безпеки кордону (БК) та протидії митним порушенням (ПМП) в частині підвищення рівня та характеру аналітичної роботи.

Захисний бар'єр, який має як психологічну (можливість притягнення до відповідальності за вчинені порушення митного законодавства), так і контролюючу (контроль за митним оформленням з боку підрозділів БК) складові частини також не може існувати без наявної **інформації** про факт оформлення вантажу у митному відношенні.

Таким чином, практично, кожне з вказаних завдань пов'язано з **отриманням інформації**.

У зв'язку з тим, що митниця – це складова частина системи зовніш-

ноекономічної діяльності держави, що є рухомою системою, задачі пріоритетного напрямку постійно змінюються.

Митниця – це безперервна війна інтересів двох держав. Тому нам потрібні методи виявлення потенційних джерел економічної небезпеки – держав, галузей, фірм і приватних осіб.

Необхідно створити моделі розвитку подій, формування сценаріїв, стратегії дій сторін, а звідси впливають моделі для обґрунтування системи боротьби з контрабандою, її структури та завдання оптимізації.

Ця глобальна задача повинна бути поставлена перед вченими, які вивчають економічний розвиток держави.

Але працювати в цьому напрямку можливо вже зараз.

Пропонується, з врахуванням вимог сьогодення, внести зміни, які забезпечуватимуть ефективну роботу підрозділів БК та ПМП:

- зміни системи збору інформації та строків її надходження.
- створення системи аналізу і обробки інформації, що надходить, введення критеріїв її оцінки.
- змінення системи звітності про роботу підрозділів БК та ПМП.
- введення критеріїв оцінки роботи підрозділів БК та ПМП.
- створення і впровадження методик оцінки ефективності і надійності роботи підрозділів БК та ПМП.

Наші першочергові пропозиції орієнтовані для внутрішньої митниці (але ці напрацювання можливо використовувати і для прикордонних митниць). Наведемо їх.

1. Змінити систему надходження інформації щодо вантажів, які оформляються, методом передачі інформації у електронному вигляді про оформлення вантажно – митних документів (ВМД) **в момент її надходження**. На першому етапі це можуть бути ПП, ПД, АД, а також електронної копії **тільки що поданої ВМД**.

2. Ввести в митницях **групи первинної обробки інформації**. Задачі підрозділу: по заданим критеріям виявляти можливі порушення митних правил і інформувати оперативні підрозділи БК та ПМП.

3. Пункти 1 та 2 дадуть можливість створити **систему** контролю за роботою вантажних відділів. Це буде служити і захистом від недбайливого інспектора, і аргументом інспектору, якого суб'єкт схиляє до порушення, тобто створюється подвійний контроль.

Детально розглянемо **обробку інформаційних потоків на напрямку забезпечення підрозділів БК та ПМП**.

Проведення аналізу існуючого стану опрацювання інформаційних потоків при митному оформленні зовнішньоекономічних вантажів в оперативних підрозділах вказує на те, що значна їх частина залишається

поза увагою підрозділів БК та ПМП і не використовується для виявлення можливих порушень митного законодавства.

На прикладі вантажного відділу № 1 Дніпровської РМ "Автопорт Південний" проведемо аналіз діючих на даний час інформаційних зв'язків (рис.1).

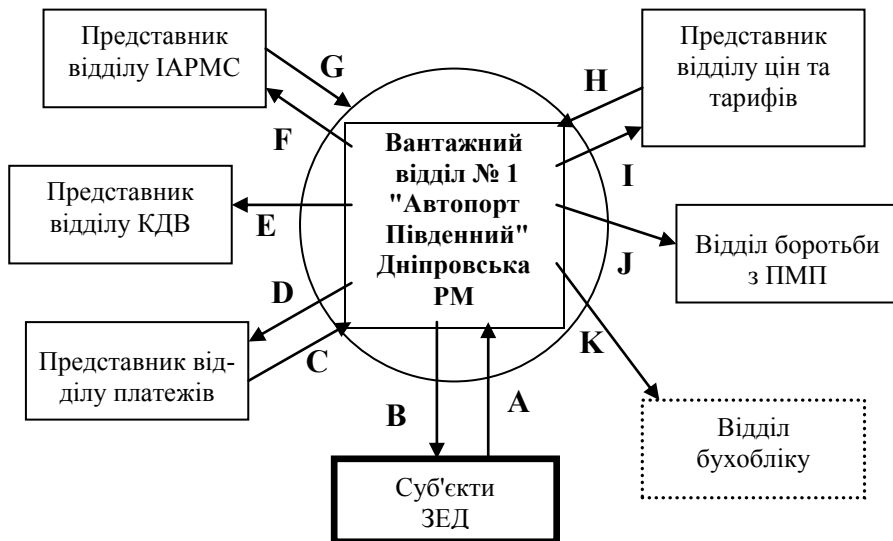

Рис. 1. Напрямки інформації що опрацьовується при митному оформленні зовнішньоекономічних вантажів на вантажному відділі

Суб'єкти ЗЕД (А, В):

на етапі оформлення до вантажного відділу надається повний пакет документів з копією ВМД в електронному вигляді;

на етапі постановки на облік надає інформацію для звірки з даними в обліковій картці.

Відділ платежів (С, D):

до відділу платежів надається акт митного догляду для визначення країни походження, ідентифікації вантажу на відповідність товаросупровідним документам, в зворотньому напрямку надходить інформація про прийняте рішення.

Відділ КДВ (Е):

до відділу **двічі на тиждень** надається в електронному вигляді інформація для зняття (постановки) на контроль щодо книжок МДП або ПВ з зазначенням номеру ВМД, строків доставки, митниці на кордоні;

один раз на день проводиться заповнення **журнальних форм** по експортно-імпортним операціям окремо по ПВ та книжкам МДП

один раз на день до ВКДВ (представникові або безпосередньо до відділу) передаються реєстри по ПП, ПД, АД в **твердій копії**;
інспектор вантажного відділу дає **підтвердження по ЕК та TR80** (перевезення між митницями) /робота ВКДВ/;
представник ВКДВ дає умовне або фактичне **завершення імпорту**.

Примітка. Виконання функцій підрозділу ВКДВ інспекторським складом виникло за умови введення в дію контрольних функцій за доставкою вантажу без відповідних структурних змін.

Відділ ІАРМС (F, G):

представники відділу проводять перевірку ВМД на **санкції** з підтримкою відповідної **бази даних**; формують звіти в **електронному вигляді** (форма 8, **бартер**, Ашгабадська угода, **затримані вантажі**);

Відділ тарифів і вартості (H, I):

до цього відділу надаються запити щодо встановлення цін на аудіо-, відеотехніку, меблі, тощо, через нього вантажний відділ звертається до лабораторії;

від відділу отримується інформація щодо **товарів**, які віднесені до "**групи ризику**".

Відділ боротьби з ПМП (J):

до відділу надається інформація про виявлені порушення митних правил.

Відділ бухгалтерії (K):

від вантажного відділу отримує звіт по голографічним етикеткам.

Вказані інформаційні блоки в своїй більшості є предметом оперативної зацікавленості підрозділів БК та ПМП і можуть бути використані, за умов своєчасного надходження для опрацювання в організаційно - аналітичному підрозділі відділення, з метою:

- **формування зрізу** оперативної обстановки на всіх ділянках митного контролю;
- **оперативної обробки даних** для виконання поставлених завдань, що впливають на всіх напрямках роботи підрозділів БК та ПМП;
- проведення **вибіркового поглибленого аналізу** матеріалів оформлення у митному відношенні вантажів суб'єктів ЗЕД на напрямку протидії протиправній діяльності;
- **прогнозування** змін оперативної обстановки для своєчасного прийняття рішень.

Для повноти та оперативності відстеження змін, що проходять в зоні митного контролю, вбачається за необхідне наявну інформацію, яка відображає стан дій "**post factum**", доповнити додатковою, упереджувальною інформацією. Такою є зміст декларацій **в момент їх подання** до вантажного відділу. Час повного оформлення ВМД, може бути викорис-

таний підрозділами БК та ПМП для прийняття рішення та, при необхідності, здійснення необхідних оперативних заходів контролю.

Інформаційні потоки надаються до організаційно-аналітичного відділу наступним чином (рис.2).

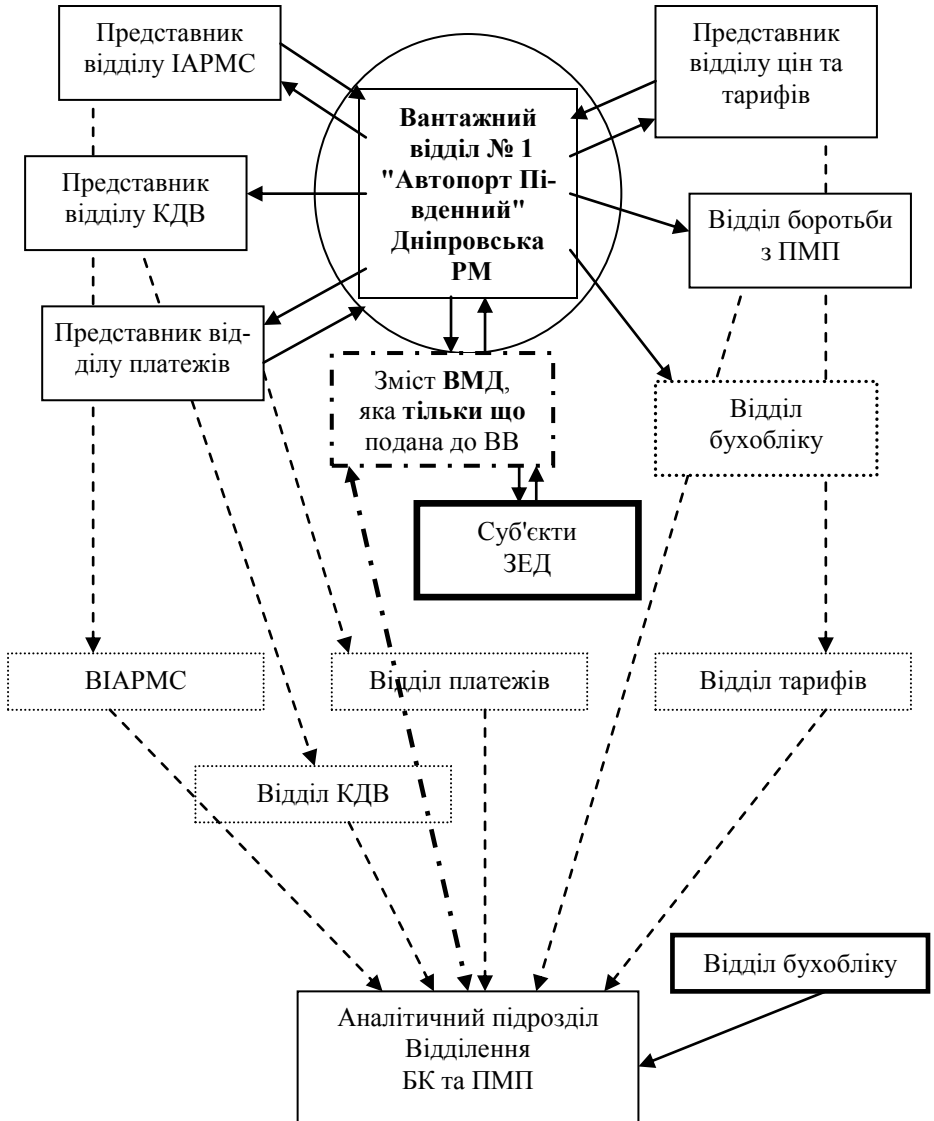

Рис. 2. Джерела передачі інформації до аналітичних підрозділів БК та ПМП

Вантажні відділи та митні пости надають інформацію в електронному вигляді про **тільки що подані ВМД**.

Відділ ІАРМС за допомогою свого представника на вантажному відділі забезпечує під час відправки даних по оформленим ВМД, ВМТ, ПП, ПД, АД до ЦБД передачу їх до організаційно-аналітичного відділу в режимі "реального часу".

Таким же чином забезпечується передача інформації щодо суб'єктів ЗЕД, які поставлені на облік у вантажному відділі.

Цим же відділом надається довідкова інформація, що має відношення до оформлення вантажів у митному відношенні (узагальнений перелік суб'єктів ЗЕД та закордонних партнерів до яких застосовані санкції, дані по затриманим вантажам, по бартерним поставкам, курси валют, дані щодо анулювання ВМД, ПП, ПД, АД, тощо).

Відділ КДВ власними силами або з залученням свого представника на вантажному відділі своєчасно надає інформацію щодо оформлених ПВ, книжок МДП, ПП, ПД, АД, електронну копію інформації, наданої до ЦБД щодо фактичного або умовного завершення імпорту, підтвердження експорту.

Дана позиція передбачає повне укомплектування штату відділу ВКДВ з метою зняття додаткового навантаження інспекторського складу ВВ.

Відділ тарифів та вартості постійно підтримує довідкову базу даних щодо індикативних цін; товарів, віднесених до "групи ризику"..

Відділ платежів надає необхідну довідкову інформацію.

Відділ бухгалтерії постійно надає інформацію про надходження коштів по рішенням суду та митниці (штрафи, конфіскації ...)

Відділ по боротьбі з ПМП надає інформацію щодо заведених справ про ПМП, змін в стані їх провадження, надходження інформації з судів, виконавчих органів Мінюсту.

Митний пост "Аеропорт" надає дані по прибуттю / відправленню літаків в тому числі і чартерних рейсів.

Всі вказані дані надаються до ОАВ з періодичністю в 1 годину з обов'язковою фіксацією часу прийому інформації та даних на особу, що їх підготувала.

Інформація, що опрацьовується організаційно – аналітичним відділом відділення БК та ПМП, циркулює згідно схеми, яка наведена на рис.3.

Таким чином, враховуючи вищенаведене, постає необхідність організаційно-технологічних та структурних змін в опрацюванні діючих інформаційних зв'язків. З метою ефективної обробки інформації в штат

організаційно-аналітичного відділу Відділення БК та ПМП додатково вводиться *група первинної обробки інформації*.

Група складається з 3-4 фахівців (роботу яких, можливо, слід організувати цілодобово, або позмінно, на протязі 12-15 годин), яким надано доступ до визначених баз даних, які формуються іншими підрозділами митниці, з обов'язковим розподілом зон оперативної уваги та авторизованого доступу до баз на своєму напрямку.

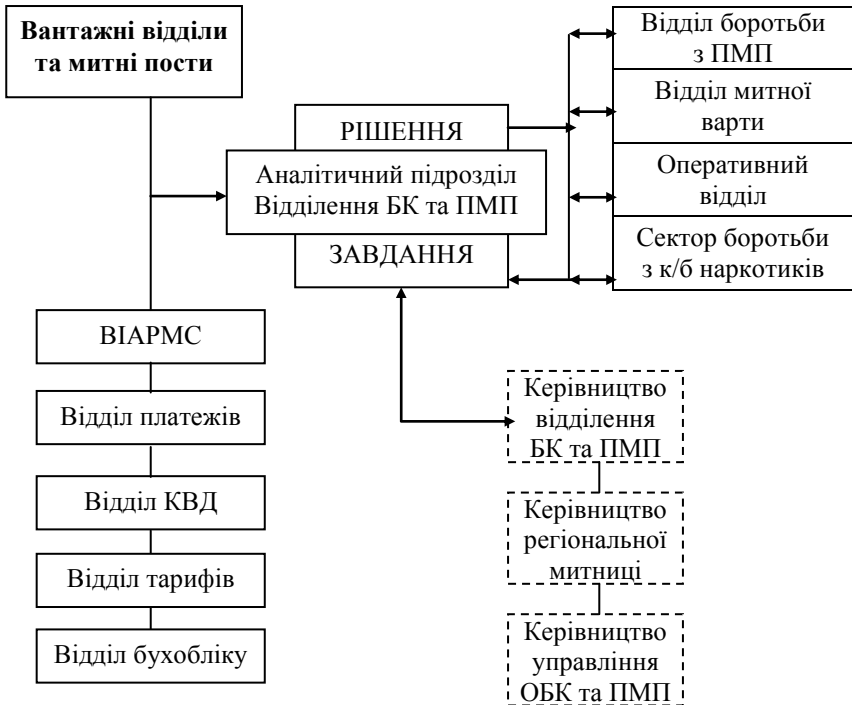

Рис. 3. Напрямки інформації що опрацьовується при митному оформленні зовнішньоекономічних вантажів на вантажному відділі

Відповідно до категорії інформації приймаються заходи по забезпеченню її захисту від несанкціонованого доступу та від викривлення. До таких заходів можуть бути віднесені: обмеження кола джерел інформації, авторизація доступу до неї, відповідна оплата праці, надання профспілкових пільг тощо.

В задачі групи входить первинна обробка отриманої інформації на предмет *виявлення інформації*, яка визначається в завданні на пошук (оформлення вантажів визначеними суб'єктами ЗЕД, оформлення окремих груп товарів, шляхи переміщення вантажів по країнам відправлення та отримання вантажів, наявність в полі зору окремих транспортних засобів або посадових осіб суб'єктів ЗЕД).

Крім цього в задачі групи входить формування за визначеною схемою та критеріями *зрїзу оперативної обстановки*.

Схема, що показує технологію роботи групи первинної обробки інформації, наведена на рис.4.

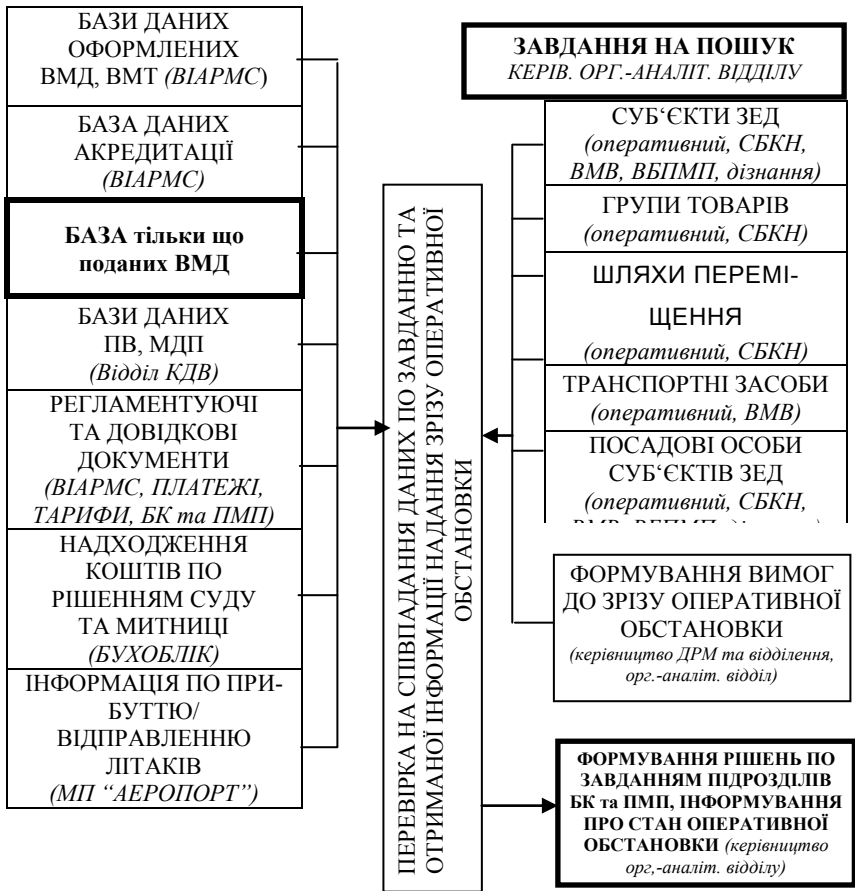

Рис. 4. Технологія роботи групи первинної обробки інформації

Вказаними задачами не обмежується діяльність організаційно-аналітичного відділу. Зокрема інформація, яка отримана в результаті роботи групи первинної обробки інформації, може бути використана для поглибленого вибіркового аналізу діяльності суб'єктів ЗЕД, напрацювання рекомендацій іншим оперативним підрозділам Відділення, прогнозування розвитку оперативної обстановки.

Подана до редколегії 23.10.2000